

PAYDAŞ OLARAK ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN KDP İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ: BİR SWOT ANALİZİ

FACULTY OF ISLAMIC SCIENCES OF KDP THROUGH THE EYES OF ITS STUDENTS AS STAKEHOLDERS: A SWOT ANALYSIS

ФАКУЛТЕТ ИСЛАМОВЕДЕНИЯ ДУМЛУПЫНАРСКОГО УНИВЕРСИТЕТА ПО УСМОТРЕНИЕ СТУДЕНТОВ КАК ПАРТНЕРОВ: СВOT АНАЛИЗ

Kasım KOCAMAN*

ÖZ

Türkiye’de yüksek din öğretimi, İlahiyat/İslami İlimler fakülteleri marifetiyle gerçekleştirilmektedir. Bu fakültelerin sayısı 100’ü, öğrencisi ise 124 bini aşmış durumdadır. Eğitim kurumları iç ve dış paydaşlarının etkisi altındadır. Başarılı olmaları, paydaşlarının beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Eğitim kurumlarının en önemli iç paydaşlarından biri de öğrencilerdir. Öğrencilerin görüşleri ise kurumların mevcut durumlarının tespit ve analizinde, geleceğe dönük stratejik planların hazırlanmasında önemli veri kaynağıdır. Bu bağlamda çalışmada Kütahya Dumlupınar Üniversitesi (KDP) İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda mevcut durum analizinde kullanılan en temel yöntemlerden bir olan SWOT analizi ile fakülteyi etkileyen iç ve dış etkenlerin tespit ve değerlendirmesinin yapılması amaçlanmıştır. Verilere ulaşmak için nitel araştırma modeli kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, içerik analizlerine tabi tutulmuştur. Sonuçlar, alandaki bilimsel araştırmalar bağlamında tartışılmış, bir takım önerilerde bulunulmuştur. KDP İslami İlimler Fakültesinin güçlü ve zayıf yanları ile taşıdığı fırsatlar ve tehditlere dair bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Fakültenin güçlü yönleriyle ilgili öğrenci görüşleri, fakülte binasının yeni ve çok yönlü olması, öğretim elemanlarının kaliteli oluşu, tek cinsiyetli eğitimin verilmesi, hazırlık sınıfının ve sanat atölyelerinin bulunması hususlarında yoğunlaşmıştır. Fakültenin zayıf yönlerine ilişkin ise ders sayısının fazla, sınıfların kalabalık, öğrenci kontenjanının aşırı olması, yeterli sayıda alanının uzmanı öğretim elemanının olmaması, fiziki konumunun uzaklığı ve ders programıyla ilgili temalar öne çıkmıştır. Fakültenin fırsatları kategorisinde sağlıklı ve verimli hoca-öğrenci iletişimi, değişim programlarının olması, sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, mezuniyet sonrası geniş iş imkânlarının bulunması temaları dikkat çekmiştir. Öğrencilerin tehdit olarak algıladığı konulara dair görüşlerinin mevcut ve mezun öğrenci sayısı fazlalığı

* ORCID: [0000-0002-7083-6327](https://orcid.org/0000-0002-7083-6327), Dr. Öğr. Üyesi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, kasim.kocaman@dpu.edu.tr

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

nedeniyle iş imkânlarının azalması, öğrenci fazlalığının eğitim kalitesini düşürmesi gibi temalarda daha fazla toplandığı görülmüştür.

Anahtar Kelime: Yüksek Din Öğretimi, İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi, Paydaş, Öğrenci, Swot Analizi

ABSTRACT

Higher religious education in Turkey is implemented by the faculties of Theology/Islamic Sciences. The count of these faculties exceeds 100, and the number of students exceeds 124 thousand. Educational institutions are under the influence of their internal and external stakeholders. Their achievement depends on meeting the expectations and needs of their stakeholders. One of the most important internal stakeholders of educational institutions is students. The opinions of students are a substantial source of data in the determination and analysis of the current state of institutions and the preparation of strategic plans for the future. In this context, it was aimed to determine and evaluate the internal and external factors affecting the faculty with SWOT analysis, which is one of the most basic methods used in the current situation analysis, in accordance with the opinions of the students of the Faculty of Islamic Sciences of Kütahya Dumlupınar University (KDP). To access the data, a semi-structured interview form was used within the scope of the qualitative research model. The obtained findings were subjected to content analysis. The results were discussed in the context of scientific research in the field, and some recommendations were put forward. Some conclusions were reached about the strengths and weaknesses of the KDP Faculty of Islamic Sciences, as well as the facilities and threats it carries. Student opinions about the strengths of the faculty are concentrated on the fact that the faculty building is new and versatile, the quality of the teaching staff, the provision of single-gender education, the availability of a preparatory class and art workshops. As for the weaknesses of the faculty, the themes related to the high number of courses, overcrowding classrooms, excessive student quota, lack of the sufficient number of teaching staff in their own fields, remoteness of physical location, and the curriculum came to the fore. The themes of healthy and efficient teacher-student communication, having exchange programs, organizing social events, and having wide job opportunities after graduation were highlighted in the category of faculty opportunities. It was observed that the opinions of the students about the issues that they perceive as a threat are collected more on themes such as reduced job opportunities due to the excess number of current and graduate students, and reduced quality of education due to the excess number of students.

Keywords: Higher Religious Education, Faculty of Theology/Islamic Sciences, Stakeholder, Student, Swot Analysis

АННОТАЦИЯ

В Турции, в системе высшего образования гораздо развиты факультеты теологии/исламских наук. Количество этих факультетов – 100, а количество студентов более чем 124 000. Учебные заведения находятся под влиянием внешних и внутренних партнёров. Их успех зависит от удовлетворения ожиданий и потребностей заинтересованных сторон. Одним из важнейших внутренних партнёров образовательных учреждений являются студенты. Мнения студентов являются важным источником данных при определении и анализе текущего положения учреждений и при подготовке будущих стратегических планов. В этом контексте исследование направлена на определение и оценку внутренних и внешних факторов, влияющих на факультет, с помощью SWOT-анализа, который является одним из самых основных методов, используемых в анализе текущей ситуации, в соответствии

с мнением студентов факультета исламских наук Кютахья Думлупинарского университета Кютахийской области. Для получения данных использовалась форма полуструктурированного интервью в рамках модели качественного исследования. Полученные результаты были подвергнуты контент-анализу. Результаты были обсуждены в контексте научных исследований в этой области и были сделаны некоторые предложения. Сделаны некоторые выводы относительно сильных и слабых сторон, возможностей и угроз факультета исламских наук вышеупомянутого ВУЗ-а. Мнения студентов о сильных сторонах факультета сосредоточились в направлении новой многофункциональной факультетской здании, качестве профессорско-преподавательского состава, однополном воспитании, наличии подготовительного класса и художественных мастерских. Что касается слабых сторон факультета, это большое количество курсов и переполненные аудитории, чрезмерная студенческая квота, не хватка количества опытных лекторов, удалённость от местоположения зданий, связанных с учебным процессом. В категории возможностей факультета внимание привлекли темы здорового и эффективного общения преподавателей и студентов, программ обмена, организации общественных мероприятий, широких возможностей трудоустройства после окончания учебы. Было замечено, что студентами, как угроза, воспринимается сокращение возможностей трудоустройства из-за избыточного числа студентов и выпускников и снижение качества образования из-за большого количества студентов.

Ключевые слова: высшее религиозное образование, факультет теологии/исламских наук, заинтересованная сторона, студент, SWOT-анализ.

1. GİRİŞ

Yüksek din eğitimi yapan kurumların başında ilahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri gelmektedir. Aynı eğitim-öğretim yapısına sahip ancak isimleri farklı olan (Kaya, 2020: 21; Korkmaz, 2020: 300) yüksek dini eğitim kurumlarının sayıları günümüzde 100'ü, öğrenci sayısı ise 124 bini aşmış durumdadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi (YBYS), 2021). Bu eğitim kurumlarının faaliyetlerini etkileyen ve bundan etkilenen Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve toplum gibi dış paydaş ile akademisyenler, idari ve yardımcı personel ve öğrenciler gibi iç paydaşlar bulunmaktadır. Eğitim kurumlarında iç paydaş konumundaki öğrenciler, kurumun faaliyetlerinden en çok etkilenen grubu oluşturmaktadır (Uygun, 2018: 97). Bir paydaş olarak öğrencilerin görüşleri, eğitim kurumunun faaliyetlerini olumsuz bir şekilde etkileyen hususların saptanması, bunların düzeltilmesi için stratejiler oluşturulmasına ve bu stratejilerin uygulanmasına yardımcı olacaktır. Aynı zamanda karar alma mekanizmasında fikirlerinden yararlanıldığını gören/düşünen öğrenciler açısından da kurumun sahiplenilmesine imkân tanıyacaktır (Ekin, 2016).

Kurumlar paydaşlarının etkisi altındadır. Bu bakımdan kurumların ayakta kalmaları ve başarılı olmaları, paydaşlarının beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanmasından geçmektedir (Sarıkaya, 2011: 43). Eğitim kurumları bağlamında konuya baktığımızda ise bu beklenti ve ihtiyaçların karşılanabilmesi adına en önemli paydaşlardan biri olan öğrencilerin görüşleri, kurumların mevcut durumlarının tespit ve analizinde, geleceğe dönük stratejik planların hazırlanmasında önemli katkılar sunmaktadır. Öğrenim gördükleri kurumun mevcut durumunun çözümlenmesinde

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

ve geleceğe projeksiyon tutulmasında çok etkin rol oynayan öğrenci görüşlerinin tespitinde SWOT analizi önemli bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır.

SWOT analizi, ilk olarak 70'li yıllarda ekonomi yönetimi alanında, daha sonraki yıllarda ise eğitim başta olmak üzere birçok sosyal bilim alanında da planlama ve analiz aracı olarak kullanılmıştır (Devrim, 2006: 127). SWOT kavramı, İngilizce strengths, weaknesses, opportunities, threats kelimelerinin baş harflerinden oluşmuştur. Bu kelimeler sırasıyla güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit anlamlarına gelmektedir. SWOT analizi, kurumun güçlü ve zayıf yönleriyle kurumun dış çevresinde gelişen fırsat ve tehditleri algılamak için kullanılmaktadır (Arıöz & Yıldırım, 2012: 183). SWOT analizinin aşağıdaki gibi tablo haline mümkündür.

Şekil 1: SWOT Analizi

SWOT, eğitim kurumlarının mevcut durumlarının değerlendirilmesi ve var olan eksikliklerine dair politikalar üretilebilmesi için geliştirilen bir durum analiz tekniğidir. Eğitim kurumları, olumlu veya olumsuz; doğrudan veya dolaylı gerek iç gerekse dış çevresel etkilere açık bir yapıya sahiptirler. Eğitim kurumunun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek, fırsat ve tehditlerin ne olduğunu algılamak için bu etkilerin ne olduğunu bilmek önem arz etmektedir. Eğitim kurumları SWOT analizi ile şimdiki durumlarının mahiyetini anlamlandırıp, geleceğe yönelik politikalar belirlemekle güçlü yönlerine yoğunlaşarak, zayıf yönlerini düzeltmek konusunda fırsatlar elde edebilir. Eğitim kurumu, böylece güçlü yönlerine yoğunlaşarak, zayıflıkları ve tehditleri olabildiğince azaltır ve uygun fırsatları gerçekleştirmeye yönelir (Özan, Polat, Gündüzalp & Yaraş, 2015: 6-7).

Bu doğrultuda bu çalışmada İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin görüşlerine göre SWOT analizi yöntemiyle mevcut durum analizi yapılarak,

fakülteyi etkileyen iç ve dış etkenlerin tespit ve değerlendirmesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

- a) Fakülte öğrencilerine göre öğrenim gördükleri fakültenin güçlü yanları nelerdir?
- b) Fakülte öğrencilerine göre öğrenim gördükleri fakültenin zayıf yanları nelerdir?
- c) Fakülte öğrencilerine göre öğrenim gördükleri fakültenin fırsatları nelerdir?
- d) Fakülte öğrencilerine göre öğrenim gördükleri fakültenin tehdit unsurları nelerdir?

1.1. Yöntem

Bu çalışmada Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde 2021 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin fakültelerine ilişkin görüşlerinin SWOT analizi yaklaşımıyla açığa çıkarılması ve buna bağlı olarak fakültenin mevcut durumunun tespiti hedeflenmiştir. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için 30/11/2021 tarihli KDP Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul kararı alınmıştır. Son sınıf öğrencilerinin görüşlerinin alınmasının sebebi, fakültede geçirdikleri beş yıl boyunca kurumun güçlü ve zayıf yönlerine hâkim olmaları, aynı zamanda fakültenin imkân ve kısıtlılıkları(tehditleri) ile ilgili daha çok tecrübe sahibi olmalarıdır. Bunun için derinlemesine bilgiye ulaşmaya imkân veren nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2011). Çalışmada, özel bir durum için odaklanma imkânı veren durum çalışması desenlerinden iç içe geçmiş durum çalışması, araştırma desenini olarak benimsenmiştir (Creswell, 2013). Durum çalışması, güncel bir olay, olgu ve fenomenin derinlemesine analizine fırsat vermektedir (Ekiz, 2003). Bunun yanında alanyazındaki çalışmaların verilerinden de yararlanılarak karşılaştırmalar yapılmaya çalışılmıştır.

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini KDP İslami İlimler Fakültesi tüm son sınıf öğrencileri, çalışma grubunu ise 48 öğrenci oluşturmaktadır. Son sınıf öğrencilerinin sayısal büyüklükleri sebebiyle basit rastgele örneklem yoluna gidilmiştir (Karasar, 1999: 123). Bununla birlikte örneklem büyüdükçe hatalar küçüleceğinden örneklem büyüklüğünün % 5'ten fazla olmasına özen gösterilmiştir (Balcı, 2015: 95; Kadıoğlu, 2021).

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler veya bulgular tematik, betimsel ve içerik analizlerine tabi tutulmuştur. Bunun yanında öğrencilerle görüşülürken açık uçlu sorular kullanılarak öğrencilerin görüşlerini, özgün bir şekilde ifade etmelerine imkân sağlanmıştır. Ulaşılan araştırma sonuçları, alanyazında ulaşılabilen bilimsel araştırmalar da dikkate alınarak analitik genelleme analizi ile tartışılmıştır (Günbayı, 2019). Öğrencilerin

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

görüşleri, ana kategoriler ile alt temalar halinde kodlanmıştır. Ulaşılan veriler çerçevesinde kategoriler ile temalar arası ilişkilendirilmeyi yansıtmaları bakımından, katılımcıların/öğrencilerinden örnek ifadeler de bulgular kısmında belirtilmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Araştırmada ele alınan konu her ne kadar tek fakülte örnekleminde ortaya konulmuş olsa da, söz konusu fakülte öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak ulaşılan verilerin yorumlanıp değerlendirilmesi, aynı eğitim programına sahip yüksek din öğretimi kurumlarının güçlü ve zayıf yanlarının yanında ilgili kurumların karşılaşmış olduğu fırsat ve tehditlerin de ortaya konulmasına katkı sağlayacaktır.

Eğitim süreci, bir biriyle etkileşim halinde birçok faktörden etkilenmektedir. Bunlara dair yapılan lokal çalışmaların verilerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesi, yüksek din öğretim kurumlarının vizyon ve misyonlarının oluşturulması ve güncellenmesine ışık tutacaktır.

Eğitim kurumlarının gerçekleştireceği kalite çalışmalarının öğrenci, öğretim elemanı, eğitim süreci vb. konularda eğitim kurumu adına öz denetim veya öz değerlendirmede kullanabilecek olası verileri sunması kıymete haiz görülmektedir. Öz denetim, iç değerlendirmeyi de ifade etmektedir. İç değerlendirmede öğrenci geri dönüşleri ve görüşleri çok önemlidir (Meydan, 2020: 274).

Araştırma sonucunda ulaşılan veriler, alanda yapılan benzer çalışmaların verileriyle karşılaştırılmıştır. Bu açıdan çalışmanın yerel ve ulusal ölçekte yüksek din eğitimi kurumlarının çözmesi gereken öncelikli sorunların anlaşılmasına yardımcı olacağı umulmaktadır. Yüksek din öğretimi kurumları “uygulanan programlar ve yaşanan sorunlar (öğretim elemanı, öğrenci kaynağı, mekân vb.) büyük ölçüde ortak” (Korkmaz, 2020: 300), olduğundan bu çalışmayla ulaşılan veriler ilgili fakültelerin ihtiyaç ve yeterlilik belirleme çalışmalarında yol gösterici olması bakımından da önemlidir.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

Bulgular ve yorumlar bölümünde araştırmanın KDP İslami İlimler Fakültesi son sınıf öğrencilerinin fakültelerinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehdit olarak görülen yanlarına dair görüşleri belirli temalar halinde verilmiştir. Ulaşılan veriler, alanda yapılan diğer çalışmaların sonuçları da göz önünde bulundurularak yorumlanmaya çalışılmıştır.

2.1. Öğrencilerin Görüşlerine Göre Fakültelerin SWOT Matrisi

Araştırmaya katılan öğrencilerin fakültelerine dair görüşleri güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsat ve tehditler şeklinde sınıflandırılarak kategorileştirilmiş ve tablo halinde SWOT matrisi oluşturulmuştur.

2.1.1. Öğrencilerin Fakültelerin Güçlü Yanlarına İlişkin Görüşleri

SWOT analizinde eğitim kurumlarının güçlü tarafları, içsel olarak yansıtıcı ayna işlevi görmektedir. Öğrenciler fakültelerinin güçlü yönleriyle ilgili görüşleri

belirli kategoriler haline getirilmiştir. Öğrencilerin görüşlerinin frekans ve yüzdeleri tablo olarak ifade edilmiştir.

GÜÇLÜ YÖNLER	ÇALIŞMA GRUBU (N=48)	
	<i>f</i>	%
<i>Yeni ve çok yönlü fakülte binasının olması</i>	30	63
<i>Öğretim elemanlarının kaliteli oluşu</i>	20	42
<i>Tek cinsiyetli, kız erkek ayrı binalarda eğitiminin olması</i>	15	31
<i>Hazırlık sınıfının olması</i>	15	31
<i>Fakülte binasında sanat odalarının bulunması</i>	13	27
<i>Bologna bilgi sistemine fakültenin dâhil olması</i>	5	10
<i>Burs desteği verilmesi</i>	2	4

Tablo 1: Öğrencilerin fakültelerinin güçlü yönlerine ilişkin görüşleri

Yapılan analizler sonucunda fakültede eğitim gören öğrencilerin görüşleri doğrultusunda, fakültenin güçlü yanlarına dair toplam yedi kategori veya tema oluşturulmuştur. Buna göre öğrenci görüşlerinin yoğunlaştığı temalar, yeni ve çok yönlü fakülte binasının olması ($f=30$) ve öğretim elemanlarının kaliteli oluşu ($f=20$) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında, tek cinsiyetli, kız erkek ayrı binalarda eğitim olması ($f=15$), hazırlık sınıfının olması ($f=15$) ve fakülte binasında sanat odalarının bulunması temaları üzerinde görüşler yoğunlaşmıştır. Ayrıca çok yoğun olmasa da Bologna bilgi sistemine fakültenin dahil olması ($f=5$) ve burs desteği verilmesi ($f=2$) temalarını yansıtan fikirler öğrenciler tarafından dile getirilmiştir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, öğretim elemanlarını nitelikli bulmaktadırlar. Bununla beraber daha önce yüksek din öğretimi kurumlarıyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerinin hocalarının nitelikleriyle ilgili görüşlerinin genelde çok da olumlu olmadığı görülmektedir. Uçar (2016) çalışmasındaki verileri değerlendirerek farklı boyutlarda öğretim elemanlarının yetersizliği sonucuna ulaşmıştır. Uçar (2016, 94-100), öğretim elemanının kalitesini düşüren hususları, öğretim elemanlarının ders işleme konusundaki başarısızlıkları, metod ve materyal kullanımı konusundaki sınırlılıkları, iletişim ve rehberlik konusunda yeterli olmayışları, sınıf yönetimi ve ölçme-değerlendirme konularında sorunlu olmaları şeklinde sıralamıştır. Öğrencilerin, hocalarıyla ilgili görüşlerinin genel olarak pedagojik yetersizlikler üst başlığı altında değerlendirmek mümkündür. Kaya'nın (2001: 83-85), Ay'ın (2000: 78-88; 2005: 135), Koç'un (2003: 42-43) ve Bayrakdar'ın (2016: 3043) çalışmalarına bakıldığında da genel olarak öğrencilerin, hocalarına karşı memnuniyetsizliklerini gösteren görüşlerin daha yoğunluklu olduğu görülmektedir. Ancak alanyazındaki diğer çalışmalara bakıldığında öğretim üyeleri ile ilgili farklı değerlendirmelerin de olduğu görülmektedir. Örneğin, bu husustaki

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

son araştırmalardan Kaya'nın (2020: 168) araştırmasında, ilahiyat fakültesi hocalarının, öğrencileri hem hayal kırıklığına uğratan hem de iyi ki ilahiyat fakültesinde okumuşum dedirten hususlardan biri olduğu ifade edilmektedir. Aynı şekilde Kaya, bu durumu öğrencilerin rol model olarak gördükleri hocalarındaki en ufak bir olumsuzluğun bile, öğrenciler nezdinde derin bir hayal kırıklığına sebebiyet verdiğini söyleyerek açıklamaktadır. Yukarıda Uçar'ın ve diğer araştırmacıların ifade ettiği hususların (ders işleme, yöntem ve materyal kullanımı konusundaki sınırlılıklar, sınıf yönetimi, ölçme-değerlendirme, iletişim ve rehberlik konusundaki eksikliklerin) daha çok pedagojik formasyonla ilgili konular olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin oldukça önemli oranı karma değil de, tek cinsiyetli bir eğitimin olmasını KDP İslami İlimler Fakültesinin güçlü yanlarından biri olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Siirt İlahiyat Fakültesi özelinde tek cinsiyetli ve karma eğitime dair görüş ve düşüncelerini tespitine yönelik yapılan çalışmada, genel olarak öğrenci görüşleri akademik, duygusal ve sosyal bakımdan tek cinsiyetli eğitim tercih edildiğini yansıtır nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erpay & Sümer, 2019: 149). Bununla birlikte kız-erkek ilişkilerini irdeleyen soruların da yer aldığı ilahiyat fakülteleriyle ilgili çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmalarda kısmen de olsa öğrencilerin tek cinsiyetli ve karma eğitime bakışını yansıtan verilerin olduğu görülmektedir. Nitekim Fırat'ın (1989: 29) çalışmasında ise Ankara İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin yaklaşık % 34'ü kız erkek ilişkilerine karşı çıkmış, bunların içinden takriben % 12'lik bir öğrenci grubu da tek cinsiyetli eğitimin lehinde, karma eğitimin aleyhinde bir görüş belirtmiştir. Kız-erkek ilişkilerine aşırı mesafeli yaklaşan ve tek cinsiyetli eğitimi savunan öğrenciler, kanaatlerini geleneksel dini inanç veya yorumlarıyla temellendirmişlerdir. Uçar'ın (2016: 102) çalışmasında bir grup öğrenci, kız-erkek karışık sınıf ortamında rahat bir şekilde düşüncelerini ifade edemediklerini ve derse katılamadıklarını dile getirmiştir. Okumuş (2007: 88, 103) çalışmasında kız-erkek ilişkilerine dair yönelttiği soruya örneklem grubunun %24,4'ünün, kız-erkek ilişkilerinin gelişmekte olduğunu ve aralarında rahat bir diyalog bulunduğunu; %43,9'unun gerçekte birbirleriyle arkadaşlık kurmak istediğini, ama çevrenin buna engel olduğunu; %17,1'lik oranla ilişkilerin zayıf olduğunu aktarmaktadır.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin, fakültelerinin güçlü yönleri arasında Bologna bilgi sistemine dâhil olunmasını zikretmeleri ve bu konuda farkındalıklarının bulunması dikkat çekici bir durumdur. Alanda yapılan çalışmalarda yüksek din öğretimi öğrencilerinin bu konuda bir fikrinin olması bir tarafa birçok fakültenin bu sisteme dâhil olmamak adına direnç gösterdiğini kiminin de sisteme verimli bir şekilde dâhil olamadıklarına işaret edilmiştir (Tosun, 2020; Meydan, 2020: 285-286).

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, fakültede sanat odalarının olmasının fakültenin güçlü yanlarından biri olduğu kanaatindedirler. Meydan'ın (2020: 295) yüksek din öğretimi kurumları için geliştirmiş olduğu olası kalite değerlendirme ve performans göstergelerinde “dil, kıraat, musiki ve İslam Sanatları için ayrılmış alanların yeterliliği ile fiziki altyapının eğitim ve araştırma altyapısını destekleme durumuna ilişkin öğrenci ve akademik personel değerlendirmeleri”

ölçütleri de yer almaktadır. Bu bakımdan KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin fakültenin fiziki ve bu bağlamda geleneksel İslami güzel sanatlar ile dil, kıraat ve bilgisayar gibi alanlarında eğitim olanağı sunan ve atölye çalışmalarına imkân veren sanat odalarının varlığına dair görüşleri daha da anlam kazanmaktadır. Ne var ki bu sanat odaları daha sonra rektörlüğün tasarrufuyla, fakülte binasında yabancı öğrencilere Türkçe dil eğitimi verilmesi nedeniyle kapanmak zorunda kalmıştır.

2.1.2. Öğrencilerin Fakültelerinin Zayıf Yanlarına İlişkin Görüşleri

SWOT analizinde zayıf yönler, bir eğitim kurumunun başarısının önündeki içsel engeller olarak değerlendirilir. Öğrencilerin, öğrenim gördükleri fakültelerinin zayıf yönlerine dair görüşleri, alt kategoriler haline getirilmiş, frekans ve yüzdelik değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

ZAYIF YÖNLER	ÇALIŞMA GRUBU (N=48)	
	<i>f</i>	%
<i>Kategoriler</i>		
<i>Ders yoğunluğu veya sayısının fazla olması</i>	20	42
<i>Sınıfların kalabalık olması</i>	18	38
<i>Öğretim elemanın azlığı nedeniyle derslere uzmanların girmemesi</i>	15	31
<i>Sınıfların amfi sistemi olmaması</i>	12	25
<i>Fakültenin diğer fakültelere göre daha uzakta kalması</i>	7	15
<i>Öğrenci başına düşen akademisyen kadrosunun azlığı</i>	6	13
<i>Kampüs içinde fakülte binasına ulaşımın zorluğu</i>	6	13
<i>Teorik bilgilerin uygulama ile pekiştirilmemesi</i>	5	10
<i>Seçmeli derslerin zorunluluğu</i>	5	10
<i>Fakülte geçmişinin fazla olmaması</i>	5	10
<i>Bedestenin fakülteye uzak olması</i>	5	10
<i>Öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması</i>	4	8
<i>Sosyal etkinliklerin yetersizliği</i>	3	6
<i>Fakültenin yeni açılmasından dolayı eğitim sisteminin oturmaması</i>	2	4
<i>Fakültenin kütüphaneye uzak olması</i>	2	4
<i>Spor müsabakaları ile ilgilenen öğrencilere destek verilmemesi</i>	2	4
<i>Hazırlık sınıfındaki Arapça eğitimin yetersizliği</i>	2	4

Tablo 2: Öğrencilerin fakültelerinin zayıf yönlerine ilişkin görüşleri

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

Öğrencilerin fakültelerinin zayıf yönlerine ilişkin kanaatleri 18 kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin görüşlerinin yoğunlaştığı kategoriler, ders yoğunluğu veya sayısının fazla olması (f=20), sınıfların kalabalık olması (f=18), öğretim elemanın azlığı nedeniyle derslere uzmanların girmemesi (f=15) ve sınıfların amfi sisteminin olmaması (f=12) şeklindedir. Bunun yanında fakültenin, üniversitenin diğer fakültelerine göre daha uzakta kalması (f=7), öğrenci başına düşen akademisyen kadrosunun azlığı (f=6), teorik bilgilerin uygulama ile pekiştirilmemesi (f=5) gibi temalar da dikkat çekmektedir. Bununla birlikte kampüs içinde fakülte binasına ulaşımın zorluğu, seçmeli derslerin zorunluluğu, fakülte geçmişinin fazla olmaması, üniversitedeki bedestenin fakülteye uzak olması, öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması, sosyal etkinliklerin yetersizliği temalarında da öğrenciler fikir beyan etmiştir. Ayrıca çok yoğun olmasa da fakültenin yeni açılmasından dolayı eğitim sisteminin oturmaması, fakültenin kütüphaneye uzak olması, spor müsabakalarıyla ilgilenen öğrencilere destek verilmemesi ve hazırlık sınıfındaki Arapça eğitiminin yetersizliği gibi tema veya kategoriyle ilgili de öğrenci görüşleri mevcuttur.

Ders yoğunluğunun veya sayısının fazla olması teması altındaki öğrenci görüşleri, fakültenin zayıf yönleri kategorisinin en başında yer almaktadır. Alanda yapılan çalışmalarda eğitim ve ders programları, ders sayısı ve türü, haftalık ders saatleri gibi eğitimle ilgili konular yüksek din öğretimi kurumlarındaki öğrencilerin en çok sorun olarak gördükleri temaların başında gelmiştir (Fırat, 1989: 21-28, 33-34; Parlador, 1998: 12-18; Usta, 2001: 202-203). Uçar'ın (2016: 106) çalışmasında da bir kısım öğrenci ders programları ve içeriklerinin düzenlenmesi bağlamında ders programının düzensiz ve dağınık, derslerin yoğun ve çok ayrıntılı bir içeriğe sahip olduklarını dile getirmiştir. Ders yoğunluğu ve sayısının çokluğu ile ilgili olarak Koç (2003: 27, 60), bunun nedeninin pek çok alanda görev yapacak elamanın tek bir lisans programıyla yetiştirilmeye çalışılmasından kaynaklandığını dile getirmiştir. İlahiyat lisans programının istihdama yönelik amaç problemi bulunmaktadır. Tek bir programla onlarca alana insan yetiştirmesi hedeflenmektedir. Bu durum, ders sayısı ve yoğunluğunun fazlalığında ve buna bağlı olarak programının düzensiz ve dağınık oluşunda kendini hissettirmektedir. Öğrenciler, bunun kendilerini geliştirmelerine engel olduğunu ileri sürmüştür.

Sınıfların aşırı kalabalık olması, öğrencilerinin fakülteleri adına zayıf yön olarak görüş belirttikleri dikkati çeken önemli temaların başında gelmektedir. Her ne kadar öğrenciler fakülte binalarının fiziki yapısından memnun olsalar da, sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığından rahatsız görünmekte. Uçar'ın (2016: 104) yaptığı çalışmada İnönü İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin önemli bir kısmının kalabalık sınıf ortamından şikâyetçi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Aşırı kalabalık sınıf ortamı, eğitim kalitesini düşürücü bir husustur (Taştekin, 2013: 168). Aslında fakülte binasında yeteri kadar sınıf bulunmaktadır. Ancak istenilen sayıda şube açılmamaktadır. Bunun nedeni ise öğrencilerin de belirttiği gibi yeterli sayıda öğretim elemanın olmayışıdır. 2021 verilerine göre KDP İslami İlimler Fakültesi'nde her bir öğretim üyesine yaklaşık 80 öğrenci düşmektedir. Buna karşın Marmara İlahiyat Fakültesinde ise bu oran 23 öğrenci civarındadır (YBYS, 2021).

Dolayısıyla sınıfların kalabalık oluşunun en büyük nedenlerinden biri, dersleri yürütecek yeterli sayıda öğretim elemanının olmayışıdır. Haftada 52 saat ders yükü olan öğretim üyelerinin olduğu vakidir. Bu durum, öğrenciler açısından eğitim kalitesini düşürdüğü gibi hocaların da yeteri kadar bilimsel araştırmalara zaman ayırmasını engelleyici bir husustur. Bu konuda çözüm olarak Altaş'ın (2020: 72) öne sürdüğü gibi birbirine yakın şehirlerde bulunan yüksek din öğretimi kurumları arasında öğretim elemanı değişim programı devreye sokulabilir. Bir başka çözüm ise niteliği artırmak adına akademisyen başına düşen öğrenci sayısı daha önceden belirlenerek, her fakültenin fiziki ve hoca sayısı gibi imkânları bakımından kontenjanlar dâhilinde öğrenci alması sağlanmalıdır. Eğer bu şekilde yapılmazsa yüksek din öğretiminde bir standart yakalamak kolay olmayacaktır. Marmara İlahiyat Fakültesinde akademisyen başına 20 civarı öğrenci düşerken Anadolu'da bu sayı 100 öğrenciye çıkabilmektedir.

Öğretim elemanlarının azlığı nedeniyle alanın uzmanı olmayan kişilerin derslere girmesi öğrenciler tarafından dile getirilen sorunların başında gelmektedir. İlgili alanın uzmanı olmayan hocaların derslere girmesi öğrencileri rahatsız etmektedir. Bu bağlamda konuyu değerlendirmizde örneğin pedagojik formasyon derslerine, alanın uzmanı olmayan öğretim elemanlarının derslere girdiği düşünüldüğünde öğrencilerin tepitlerinin yerinde olduğu görülmektedir. Okumuş'un (2007: 68) Dicle İlahiyat Fakültesi öğrenciyle ilgili yaptığı çalışmada öğrencilerin %34,6'sı, bazı derslerin branş hocalarının olmayışının kendilerini üzen hususların başında geldiğini belirtmiştir. Okumuş (2007: 73) öğrencilerle yapmış olduğu yüz yüze görüşmelerde öğrencilerin yaklaşık %82'si branş hocalarının derslere girmemesinin dersin muhtevası, kalitesi ve verimi üzerinde olumsuz etkisi olduğu kanaatinde bulunmuşlardır. Bu durum öğrencilerin en çok şikâyetle buldukları ve sorun ettikleri konulardandır. Konuyla ilgili bir öğrencinin şu ifadeleri oldukça çarpıcıdır: “Bizim çok fazla malumatımız olmamakla birlikte bu hocalarımızın boş geçmesin diye girdikleri dersler, yapacakları ya da yapmakta buldukları akademik çalışmaları da engelliyor. Bir bilim adamı olmaktan çok öğretmen olmak zorunda kalıyorlar” (Okumuş, 2007: 78). Taştekin'in (2013: 178) çalışmasında da öğrenciler, her dersi kendi alanının hocasının yürütmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Kütüphaneler, öğrencilerin bilgiye ulaşmaları ve ders çalışabilmeleri için önemli mekânlardır. KDP İslami İlimler Fakültesinin kendine mahsus bir kütüphanesi bulunmamaktadır. Üniversite kütüphanesi ise fakülteye oldukça uzak bir mesafededir. Haddi zatında öğrencilerin düşüncelerinin en çok yoğunlaştığı temalardan biri fakültenin uzaklığı sorunudur. Haliyle öğrenciler çok kolay bir şekilde kütüphane hizmetlerinden yararlanamamaktadır. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında ilahiyat fakültelerinin bir kısmında (Şırnak, Erzincan ve Iğdır) kütüphane ve okuma salonlarının yetersizliği, öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından dile getirmiştir (Taştekin, 2013: 153). Daha önce yapılan araştırmalarda kütüphanelerle ilgili sorulara bakıldığında, Usta'nın (2001: 177-178) araştırmasında öğrencilerin %46,5 çoğu zaman, %18,3 ara sıra kütüphane hizmetlerini yeterli gördüklerini, %8,1 ise kütüphane imkânlarını yeterli

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

görmediklerini ifade etmişlerdir. Uçar'ın (2017: 131) araştırmasında ise kütüphanesi yeni kurulmasına rağmen, İnönü İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin de büyük bir kısmı kütüphane imkânlarını yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir.

Derslerin teorik kısmının pratik veya uygulamayla pekiştirilmemesini öğrenciler, KDP İslami İlimler Fakültesinin zayıf yönlerinde biri olarak telakki etmişlerdir. Bu husus sadece KDP İslami İlimler Fakültesi özelinde değil, tüm yüksek din eğitimi yapan kurumlar nezdinde geçerli bir durumdur. Yapılan araştırmalar uygulamadan ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmekten uzak ezberci eğitim anlayışının İslam dünyasındaki üniversitelerin genelinde hala devam ettiğini göstermektedir (Meydan, 2020: 296). Uçar'ın (2016, 106) çalışmasında da bir kısım öğrenci derslerin uygulamasının ve derste gördüklerinin hayatta pratik karşılıklarının olmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Kaya da (2020: 95-105) eserinde benzer sonuçlara ulaşmıştır. Derslerin nasıl uygulamasının olabileceği öğrencilere sorulduğunda cami ve okul gibi kurumlarda mesleki uygulama ve öğrenci yaşantılarındaki somut karşılıklarının derste verilmesi şeklinde olmuştur. Köylü'ye göre (2020: 83) özellikle yüksek din eğitimi öğrencilerinin Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde istihdam edileceği mesleki alanlara yönelik ne teorik dersler ne de tam manasıyla dini pratiklere ait uygulamalı dersler mevcuttur. Aslında bu konuyu Altaş'ın (2020: 63) genelde üniversiteler özelde ilahiyat/İslami ilimler fakülteleri ile ilgili olarak "sürekli değişen ihtiyaçlar çerçevesinde gelecekte, kariyer planlamasına uygun uygulamalı dersler ve programlar önem kazanacaktır" ifadeleriyle değerlendirmek gerekir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, fakültelerinin geçmişinin fazla olmaması, fakültenin zayıf yönlerinden biri olarak değerlendirmektedir. Meydan'a (2020: 272) göre sayıları yüze yaklaşan yüksek din eğitim kurumlarının birçoğunun geçmişinin birkaç yılla sınırlı olması ve buna bağlı olarak başta mesleğinde tecrübe sahibi yeterli sayıda akademik kadro yetersizliği ve diğer nedenlerden ötürü kurumsal kalite istenilen seviyeye ulaşamamaktadır. Kaya'nın da (2020: 20-25) dile getirdiği yüksek din eğitimi kurumlarındaki sayısal artış beraberinde bir takım yeni sorunları da getirmiştir. Türkiye'de İlahiyat fakültelerinin tarihsel gelişimine bakıldığında beş dönem halinde ele alınabileceği üzerinde durulmaktadır (Göküş, 2014: 499-504). Bu dönemsel farklılık ortaya tek bir ilahiyat fakültesi tipinden bahsedilemeyeceği gerçeğini de ortaya koymaktadır. Bu da niteliksel olarak farklılıkları da beraberinde getirmektedir. Bunun üstüne bir de kontenjanların fazla tutulması da eklendiğinde niteliğin niceliğe kurban edilmesi ve kaliteden sapılması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu sorunların çözümü için gerekli önerilerin ortaya konulabilmesi adına yüksek din eğitimi kurumlarının beyin fırtınası yapmaları elzemdir.

Sosyal etkinlik yetersizliği kategorisinde KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin bir kısmının görüş belirttiği görülmektedir. Okumuş'un (2007: 84) çalışmasında Dicle İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin neredeyse tamamı fakültelerinde sosyal etkinliklerin ya hiç olmayışını ya da çok yetersiz oluşunu dile getirmişlerdir. Taştekin'in (2013: 155- 156) araştırmasına göre de öğrencilerin yarısından fazlası fakültelerinde konferans, panel, sempozyum, seminer gibi bilimsel

etkinliklerin yeteri kadar düzenlenmediği düşüncesindedirler. Ayrıca öğrenci kulüplerinin de sosyal etkinlik organize etme konusunda istenilen seviyede olmadıkları yönünde öğrenci kanaatlerinin çok yoğun olduğu görülmüştür. Yine sportif etkinliklere ilahiyat öğrencilerinin katılımının çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sportif faaliyetler konusunda destek olunmadığı yönünde bir temanın oluşmasına zemin olan öğrenci görüşlerinin olduğu görülmektedir. Benzer bir durumu yansıtan sonuca, Taştekin (2013: 172) yapmış olduğu çalışmada da ulaşılmıştır. Buna göre öğrenciler gerek idare gerekse hocaları tarafından maddi ve manevi olarak desteklenmediklerini dile getirmişlerdir.

2.1.3. Öğrencilerin Fakültelerinin Fırsatlarına İlişkin Görüşleri

SWOT analizinde fırsatlar, kurumu diğer kurumlardan daha çok öne çıkartan hususların etki gücünü artırırken, zayıf yönleri baskılayarak kurumun başarısının artmasını tesir eden çevresel imkânlardır. Öğrenci görüşleri, fırsatlar ana kategorisi ve alt kategorilerde tematik analize tabi tutulmuş, frekans değerleri, yüzdelik oranları bir tablo halinde sunulmuştur.

FIRSATLAR	ÇALIŞMA GRUBU (N=48)	
	f	%
<i>Kategoriler</i>		
<i>Öğretim elemanlarının öğrenciler ile ilgilenmesi</i>	15	31
<i>Sosyal etkinliklerin düzenlenmesi</i>	10	21
<i>Erasmus, Farabi vb. değişim programlarının olması</i>	10	21
<i>Mezunların iş imkânlarının geniş olması</i>	6	13
<i>Fakülte binasının kampüs camisine yakınlığı</i>	6	13

Tablo 3: Öğrencilerin fakültelerinin fırsatlarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültelerinin fırsatlarına ilişkin belirttikleri görüşler çerçevesinde 6 ortak kategori belirlenmiştir. Tabloya bakıldığında öğretim elemanlarının öğrenciler ile ilgilenmesi (f=15) frekans değeri en yüksek tema olarak ön plana çıkmıştır. Sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve Erasmus, Farabi vb. değişim programlarının olması (f=10) dikkat çeken temalar olmuştur. Mezunların iş imkânlarının geniş olması ve fakülte binasının kampüs camisine yakınlığı (f=6) temalarıyla ilgili olarak öğrenciler görüş belirtmişlerdir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, öğretim elemanlarının kendileriyle ilgilenmesini fakültenin fırsatları arasında değerlendirmişlerdir. Bu konu da oldukça yüksek oranda öğrenci memnuniyetinin olduğu söylenebilir. Diğer yüksel din öğretimi kurumları ile kıyaslandığında bu konuda KDP İslami İlimler Fakültesinin durumunun oldukça iyi olduğu ifade edilebilir. Farklı yıllarda ve değişik İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri üzerine yapılan çalışmalarda öğrencilerin hocalarına dair görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

hocalarının, öğrencilerine özellikle bilgi ve beceri kazandırma, ilgi ve alaka gösterme konusunda yeteri kadar rehberlik edip etmedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin yaklaşık %35'lik kısmı kendilerine rehberlik yapılmadığı kanaatindedirler (Kaya, 2020: 201-203). Fersahoğlu'nun (1997: 113) yaptığı çalışmada ilahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla çok ciddi iletişim sorunu yaşadıklarını ortaya koymuştur. Buna göre öğretim elemanları, öğrencilerinin görüşlerine başvurmamakta, soru sormaya teşvik etmemekte, sorunlarıyla ilgilenmemektedir. Koç'un (2003: 41-42) çalışmasında Marmara ve Rize İlahiyat Fakülteleri öğrencilerinin öğretim elemanlarını eleştirdiği konuların başında yaklaşık %23'lük gibi bir oranla öğrencilerle iletişim kurmadaki yetersizlikleri gelmiştir. Okumuş'un (2007: 69-71) çalışmasında öğrencilerin %34,6'sı fakülte'deki öğrenim süresi boyunca kendilerini en çok üzen şeylerin başında "bazı hocaların sevgilerini bütün öğrencilere eşit olarak ifade edememeleri, objektif olmama, hoca-öğrenci ilişkileri beklenen düzeyde olmaması" olduğunu dile getirmişlerdir. Yine öğrencilerin %95'i fakülte hocalarının kendileriyle sosyal ilişkilerinde soğuk ve resmi olduklarını dile getirmişlerdir. Taştekin (2013: 159) yeni kurulan ilahiyat fakülteleri üzerine yaptığı çalışmasında ilahiyat öğrencilerinin yarısından fazlasının öğretim elemanlarıyla iletişim sorunu yaşadıkları, bir kısmının ise zaman zaman problem yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Uçar'ın (2016) yaptığı çalışmada öğrencilerin %54,8'inin hocaların hoşgörüsüzlüğünü ve %31,7'si de hocalarıyla iletişim kuramadıklarını dile getirmişlerdir. Diğer ilahiyat ve İslami ilimler fakültelerine göre KDP öğrencilerinin hocalarıyla olumlu iletişim kurabilme oranının oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Fakültenin zayıf yönlerine dair yeteri kadar sosyal etkinliğin yapılmadığını dile getiren öğrenciler olsa da, önemli oranda öğrenci, fakültenin fırsatları kategorisinde sosyal etkinliklerin düzenlenmesi temasıyla ilişkili görüş belirtmiştir. Taştekin'in (2013: 155) çalışmasında önemli oranda öğrenci sosyal ve kültürel faaliyetler konusunda fakültelerini yeterli bulmadığını tespit etmiştir. Uçar'ın (2016, s.46) İnönü İlahiyat öğrencilerinin durumuyla ilgili yaptığı çalışmada da öğrencilerin genel olarak fakültelerini sosyal etkinlikler alanında yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri mezuniyet sonrası iş imkânlarının geniş olmasını fakülte için bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Bu hususun tüm İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri için bir fırsat olduğunu da unutmamak gerekir. Mehmet Akif Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri üzerine 2017 yılında yapılan bir çalışmada öğrencilerin %67'sinin mezuniyet sonrası daha rahat görev alabilecekleri düşüncesiyle ilahiyat fakültesini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Onay, 2020: 99). Yüksek dini eğitim kurumlarında tek tip program uygulanmaktadır. Bu programdan mezun olanlar Milli Eğitim Bakanlığı'nda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İmam Hatip Meslek dersleri öğretmeni; Diyanet İşleri Başkanlığı'nda vaiz, imam- hatip, Kur'an Kursu öğreticisi gibi din görevlisi olarak istihdam edilmektedir. Bunun yanı sıra ilahiyat ve İslami ilimler fakülteleri mezunları, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi bakanlıklarla ve YÖK gibi kurumlarla yapılan protokollerle ilgi kamu

kurum ve kuruluşlarında manevi danışmalık ve rehberlik, vaizlik ve öğretmenlik gibi pozisyonlarda görev alabilmektedirler. Bu bağlamda ilahiyat lisans programı, onlarca mesleğe eleman yetiştiren ve insan kaynağı sağlayan bir özelliğe sahiptir.

2.1.4. Öğrencilerin Fakülteleri İçin Tehdit Olan Unsurlara İlişkin Görüşleri

TEHDİTLER	ÇALIŞMA GRUBU (N=48)	
	f	%
<i>Kategoriler</i>		
<i>Mezun sayısının ve öğrenim gören öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle iş imkânlarının azalması</i>	11	23
<i>Öğrenci fazlalığından ulaşım imkânlarının sağlanamaması</i>	10	21
<i>Fazla öğrenci alımı nedeniyle kaliteli öğrenci yetiştirilememesi</i>	6	13
<i>Kısa zaman diliminde çok fazla sınav yapılması</i>	5	10
<i>Programlarda sürekli değişiklik yapılması</i>	5	10
<i>Kültürel anlamda şehrin yetersiz olması</i>	4	8
<i>Yaz okulu uygulamasının olmaması</i>	1	2

Tablo 4: Öğrencilerin fakültelerinin tehditlerine ilişkin görüşleri

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin fakülteleriyle ilgili tehditler kategorisi başlığı altındaki görüşlerinin mezun ve öğrenim gören öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle iş imkânlarının azalması (f=11) ve öğrenci fazlalığından ulaşım imkânlarının sağlanamaması (f=10) hususlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanında fazla öğrenci alımı nedeniyle kaliteli öğrenci yetiştirilememesi (f=6), kısa zaman diliminde çok fazla sınav yapılması (f=5), programlarda sürekli değişiklik yapılması (f=5) ve kültürel anlamda şehrin yetersiz olması (f=4) temaları da öğrencilerinin görüşlerinin odaklandığı diğer hususlardır.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin, öğrenim gördükleri kurumlarına dair görüş beyan ettikleri tehditler ana kategorisi altında en fazla dikkati çeken alt tema mezun sayısının ve öğrenim gören öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle iş imkânlarının azalması şeklindedir. İlahiyat/İslami İlimler fakültelerinin iş imkânları konusunda süreç içinde zaman zaman artış ve inişler yaşanmaktadır. 2000’li yılların başında iş imkânları azken, 2000’li yılların ortalarından itibaren geniş iş imkânları oluşmaya başlamıştır. Bugün ise iş imkânları açısından mezun-istidam oranlarında olumsuz manada dengesizlik tekrar başlamıştır. Kaya’nın (2001) çalışmasında da öğrencilerin %64’ünün mezuniyet sonrası işsizlik veya görev alamama kaygısına sahip olduklarını göstermiştir. Koç’un (2003: 38-39) çalışmasında da öğrencilerin yaklaşık %16’sının mezuniyet sonrası görev alamamaktan kaygılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Okumuş’un (2007: 69) çalışmasında öğrencilerin %31,7’sinin gelecek kaygısı ve öğretmen olamama gibi

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

işsiz kalma endişesine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uçar'ın (2016: 52) yaptığı çalışmada da mezuniyet sonrası görev endişesi taşıyan öğrencilerin oranı %71,1 gibi oldukça yüksek bir rakam çıkmıştır. Bu sonuçlar bu konularda öğrencilere gerekli rehberlik yapılması gerektiğini göstermektedir. Ancak rehberlik konusunda fakültelerin eksikleri olduğu yapılan çalışmalara da yansımaktadır. Kaya'nın (2001) çalışmasında öğrencilerin %86'sı, Uçar'ın (2016: 52) araştırmasında da öğrencilerin %57,6'sı kendilerine gerekli rehberliğin yapılmadığını belirtmiştir. Kaya (2020: 200-206) tarafından yapılan çalışmada da genel olarak dini yükseköğretim kurumlarında öğrenciler pek çok konuda rehberlik ve danışmanlık hizmeti beklемelerine rağmen bu hususta önemli eksikliğin olduğu tespit edilmiştir. KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri mezuniyet sonrası görev alamamayı mezunların ve mevcut öğrenci sayısının çok fazla olmasına bağlamaktadır. Nitekim 2021 KPSS sınavına Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanından 48 bin civarında, İmam-Hatip Meslek Dersleri alanında ise 38 bini aşkın kişi girmiştir (KPSS, 2021). Mevcut öğrenci sayısı ise 124 binin üzerindedir (YBYS, 2021). Ancak Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı 2019 yılında toplam 8.534 dini yükseköğretim mezununu istihdam etmiştir (Kaya, 2020: 193). Bu bakımdan mezun-istihdam oranlarında çok büyük bir dengesizlik söz konusudur.

Arz-talep kapsamında değerlendirildiğinde bu tehdidin veya kaygının çok da yersiz olmadığı görülmektedir. Mevcut öğrenci sayısının 124 bin ve mezunlarının ise 48 bini aştığı hesaba katıldığında ve arz-talep noktasında meseleye bakıldığında çok ciddi bir istihdam sorunu olduğu görülmektedir. Ancak Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi adına üniversite lisans mezunlarının iş gücü piyasası performanslarını “bölüm bazında” değerlendiren ÜNİ-VERİ tarafından yapılan ulusal araştırmaya göre İslami ilimler bölümü mezunlarının ilk altı ayda işe başlama oranının kamuda %60 civarında olduğu belirtilmektedir (Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, 2022). Mamafih Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığının 2019 yılındaki istihdam verileriyle ÜNİ-VERİ tarafından yapılan araştırmanın verileri bir biriyle örtüşmemektedir.

KDP İslami ilimler fakültesi öğrencilerin önemli bir kısmı, öğrenci fazlalığı nedeniyle fakülteye ulaşım zorluğu yaşamalarını fakülteleri için bir tehdit veya kısıtlılık olarak algılamaktadırlar. Bununla kastedilen şehir merkezinden üniversite kampüsüne zaman zaman çok ciddi ulaşım sorunun yaşanıyor olmasıdır. Daha önce fakültenin zayıf yönleri kısmında belirtildiği gibi öğrenciler, fakülte binasının bedestenin ve üniversite kütüphanesinin bulunduğu kampüs merkezine uzak olması nedeniyle de fakülteye ulaşımında zorlandıklarını dile getirmişlerdir. KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri gerek şehir merkezinden gerekse üniversite merkezinden fakülteye ulaşımında sorun yaşadıkları yönünde oldukça önemli oranda fikir beyanında bulunmuşlardır.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, yüksek din öğretimi kurumlarındaki öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle kaliteli öğrenci yetişmemesinden şikâyetçilerdir. Öğrenci sayısı ile öğrenci kalitesi arasında doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Nitekim Koç, (2003: 60) çalışmasını yaptığı yıllarda katsayı uygulaması ve

ilahiyatların kontenjanlarının sınırlandırılması nedeniyle öğrencilerin kalitesinin oldukça yüksek olduğunu, nitelik sorunu yaşanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Köylü göre de (2020: 81-82) yüksek din öğretimi kurumları ile öğrenci sayısındaki artışın eğitim-öğretim kalitesini olumsuz etkilediğine vurgu yaparak, öğrenci alımında 2008 yılından 2018 yılına kadar, %704 oranında artış olduğunu ifade etmiştir. Köylü (2020: 82), bu konuda Harvard Üniversitesi’ni örnek vererek, üniversitenin eğitim kalitesini düşürmemek adına öğrenci sayısında artışa gitmediğini, bu nedenle her bir öğretim üyesine 4,3 oranında öğrenci düştüğünü ifade etmektedir. Öğrenci sayısının aşırı dengesiz artışı, fiziki imkânların ve ders verecek öğretim üyesi yetersizliği gibi olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bir öğretim üyesinin Avrupa ülkeleri ile ABD ve Kanada gibi ülkelerdeki haftalık ders yükü yaklaşık 6 veya 8 saattir ayrıca, öğretim üyesi başına ortalama 10 veya 15 öğrenci düşmektedir. Türkiye’de ise öğretim üyeleri yaklaşık 30-40 saat derse girmekte, 80-100 kişilik sınıflarda derslere girdiklerinden öğrencilerle iletişim kuramamakta ve onlarla bire bir ilgilenememektedirler. Meydan’ın (2020: 275-276) da ifade ettiği gibi ‘öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı yüksek öğretimde kalitenin göstergelerinden’ biridir. Dolayısıyla öğrenci sayısının artması demek gerek fakülte sayısının gerekse akademisyen sayısının artması anlamına gelir. Ne var ki yüksek din öğretimi kurumlarının sayısı artarken, akademisyen sayısı bu paralelde artmamıştır. Öğrenci sayısındaki istikrarsız artış eğitim öğretim kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Gerekli fiziki şartlar ve eğitim kadrosu sağlanamaması, son yıllarda üniversite ve yüksek din öğretimi kurumları için özellikle vurgusu yapılan kalite anlayışıyla da bağdaşmamaktadır.

05 Mart 2020 tarihli 26. İlahiyat ve İslami İlimler Fakültesi Dekanlar Toplantısının gündeminde İlahiyat Fakültelerinin kalite sonunu da yer almıştır. İlahiyat fakültelerindeki kalite sorunu üzerinde durulduğu toplantının sonuç bildirgesinde maddeler halinde yer verilen tavsiye kararları alınmıştır: a) İLİTAM (İlahiyat Lisans Tamamlama Uzaktan Eğitim Programı) ve II. Öğretim Programlarının kapatılması, b) Tıp ve Hukuk Fakülteleri örneğinde olduğu gibi İlahiyat Fakültelerine de taban puan belirlenmesi, c) YÖK tarafından öğrenci kontenjanları belirlenirken fakültelerin taleplerinin dikkate alınması” (Haber Etkinlik Arşivi, 2020). Dekanlar bildirgesinden de anlaşılmaktadır ki, sadece öğrencileri değil, ilahiyat ve İslami ilimler fakültelerinin dekanları da fazla öğrenci sayısına bağlı eğitim kalitesinin düşmesinden rahatsızdır. Bu durum, dekanlar toplantılarında defalarca gündem olmuştur. Ancak tüm bunlara rağmen öğretim kalitesinin düşme riski pahasına da olsa çeşitli sebeplerle yüksek kontenjanlarla öğrenci alımına devam edilmektedir. Bununla beraber yüksek kontenjanlarla öğrenci alımı hususunun sadece ilahiyat alanıyla sınırlı olduğunu söylemenin, hakkaniyete sığmayacağını da ifade etmek gerekir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin bir kısmı öğrenim gördükleri Kütahya şehrinin kültürel olarak yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Altaş’a (2020: 73-74) göre ilahiyat/İslami ilimler fakültelerinin yurt içi ve yurt dışındaki muadilleriyle rekabet edebilmek için fiziki şartlarını geliştirme yoluna gitmeleri önemli bir husustur. O, diğer birçok ögenin yanı sıra “şehirle ilgili memnuniyet ve

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

fakültelerin eğitim ortamı dışında öğrenciye sağladığı çevrenin genişliğinin” de üniversite ve fakülte tercihlerini etkileyen önemli faktörler olduğunu dile getirmektedir. Günümüzde öğrencilerin, fakülte tercihlerini en çok etkileyen etkenlerden biri de şehirlerin durumudur. Öğrenciler, fakülte tercihlerini büyük oranda şehir odaklı yapmaktadırlar (Akyürek, 2020: 245). Yine üniversitenin bulunduğu yerleşim yerinin büyük şehir olmasının de fakülte tercihlerinde önemli olduğu yapılan araştırmalara yansımıştır (Korkmaz, 2010: 203). Bu bakımdan KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehirle ilgili yaptıkları değerlendirmelerin şehrin gündemini oluşturan resmi ve sivil kurum ve kuruluşlar tarafından dikkate alınması ve ilgili çalışmaların buna göre yapılması yerinde olacaktır.

3. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Eğitim kurumlarının faaliyetlerini etkileyen ve bundan etkilenen iç ve dış olmak üzere pek çok paydaş bulunmaktadır. Eğitim kurumlarında iç paydaş konumundaki öğrenciler ise kurumun faaliyetlerinden en çok etkilenen grubu oluşturmaktadır. Bir paydaş olarak öğrencilerin görüşleri, eğitim kurumunun faaliyetlerini olumsuz bir şekilde etkileyen hususların saptanması, bunların düzeltilmesi için stratejiler oluşturulmasına ve bu stratejilerin uygulanmasına yardımcı olmaktadır. Öğrenim gördükleri kurumun mevcut durumunun çözümlenmesinde ve geleceğe projeksiyon tutulmasında çok etkin rol oynayan öğrenci görüşlerinin tespitinde SWOT önemli bir analiz bir tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nde 2021 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin fakültelerine ilişkin görüşlerinin SWOT analizi yaklaşımıyla açığa çıkarılması ve buna bağlı olarak fakültenin mevcut durumunun tespiti hedeflenmiştir. Çalışmada son sınıf öğrencilerinin görüşlerinin alınmasının sebebi, fakültede geçirdikleri beş yıl boyunca kurumun güçlü ve zayıf yönlerine hâkim olmaları, aynı zamanda fakültenin imkân ve kısıtlılıkları(tehditleri) ile ilgili daha çok tecrübe sahibi olmalarıdır.

Çalışmada fakültenin güçlü yanlarına dair öğrenci görüşleri doğrultusunda toplam yedi temaya ulaşılmıştır. Öğrenci görüşlerinin yoğunlaştığı temalar, yeni ve çok yönlü fakülte binasının olması ve öğretim elemanlarının kaliteli oluşu şeklindedir. Tek cinsiyetli, kız erkek ayrı binalarda eğitim olması, hazırlık sınıfının olması ve fakülte binasında sanat odalarının bulunması öğrenci görüşlerinde dile getirilen hususlar olmuştur.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, fakültelerinin zayıf yönlerine ilişkin diğer kategorilere göre daha fazla tema oluşturacak görüş beyanında bulunmuşlardır. Öğrencilerin görüşlerinin odaklandığı temalar, ders yoğunluğu veya sayısının fazla olması, sınıfların kalabalık olması, öğretim elemanın azlığı nedeniyle derslere uzmanların girmemesi ve amfi biçimindeki sınıfların olmaması şeklindedir. Bunun yanında fakültenin, üniversitenin diğer fakültelerine göre daha uzakta kalması, öğrenci başına düşen akademisyen kadrosunun azlığı, teorik bilgilerin

uygulama ile pekiştirilmemesi gibi temalar da dikkat çekmektedir. Bununla birlikte kampüs içinde fakülte binasına ulaşımın zorluğu, seçmeli derslerin zorunluluğu, fakülte geçmişinin fazla olmaması, üniversitedeki bedestenin fakülteye uzak olması, öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması, sosyal etkinliklerin yetersizliği temalarında da öğrenciler fikir beyan etmiştir. Ayrıca çok yoğun olmasa da fakültenin yeni açılmasından dolayı eğitim sisteminin oturmaması, fakültenin kütüphaneye uzak olması, spor müsabakalarıyla ilgilenen öğrencilere destek verilmemesi ve hazırlık sınıfındaki Arapça eğitiminin yetersizliği gibi temalarıyla ilgili de öğrenci görüşleri mevcuttur.

KDP İslami İlimler Fakültesinin fırsatlarına bakıldığında öğrencilerin fakültenin öğretim elemanlarının öğrenciler ile ilgilenmesi frekans değeri en yüksek tema olarak ön plana çıkmıştır. Sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve Erasmus, Farabi vb. değişim programlarının olması dikkat çeken temalar olmuştur. Mezunların iş imkânlarının geniş olması ve fakülte binasının kampüs camisine yakınlığı temalarıyla ilgili olarak da öğrenciler görüş belirtmişlerdir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerine göre fakülteleri için tehdit oluşturan hususlara bakıldığında mezun sayısının ve öğrenim gören öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle iş imkânlarının azalması ve öğrenci fazlalığından ulaşım imkânlarının sağlanamaması daha çok ön plana çıkan hususlar olmuştur. Ayrıca fazla öğrenci alımı nedeniyle kaliteli öğrenci yetiştirilememesi, kısa zaman diliminde çok fazla sınav yapılması, programlarda sürekli değişiklik yapılması ve kültürel anlamda şehrin yetersiz olması gibi unsurları yansıtan görüşlerin olduğu da görülmektedir.

SWOT analizi çerçevesinde araştırma lokal/yerel olarak tek bir yüksek din öğretimi kurumu, KDP İslami İlimler Fakültesi üzerine yapılmış olsa da alanyazında geçmişten günümüze diğer İlahiyat ve İslami İlimler fakülteleri üzerine yapılan benzer çalışmalar da dikkate alındığında ulaşılan sonuçların pek çoğunun genel veya ulusal durumu yansıtıcı nitelikte olduğu da görülmektedir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, öğretim elemanlarını nitelikli bulmakla birlikte, diğer yüksek din öğretimi kurumlarıyla ilgili yapılan çalışmalara (Kaya, 2001: 83-85; Ay, 2000: 78-88; 2005: 135; Koç, 2003: 42-43; Uçar, 2016: 94-100) bakıldığında öğrencilerinin hocalarının nitelikleriyle ilgili görüşlerinin genelde çok da olumlu olmadığı görülmektedir. Öğrenci görüşlerinin yoğunlaştığı hususların ders işleme, yöntem ve materyal kullanımı konusundaki sınırlılıklar, sınıf yönetimi, ölçme-değerlendirme, iletişim ve rehberlik konusundaki eksiklikler gibi daha çok pedagojik formasyonla ilgili konular olduğu görülmektedir. Öğrencilerin oldukça önemli bir oranı karma değil de, tek cinsiyetli bir eğitimin olmasını KDP İslami İlimler Fakültesinin güçlü yanlarından biri olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Alanyazında dini yükseköğretim kurumlarında karma ve tek cinsiyetli eğitim üzerine yapılan çok az sayıdaki çalışma sonuçları (Erpay ve Sümer, 2019) genel olarak tek cinsiyetli eğitimi benimseyen KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin görüşleri ile paralellik arz etmektedir. Bologna bilgi sistemine dâhil olma konusunda pek çok ilahiyat ve İslami ilimler fakültesinin direnç gösterdiği ve meseleyi verimli bir şekilde değerlendiremediği düşünüldüğünde (Tosun, 2020; Meydan, 2020: 285-

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

286), KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, fakültelerinin güçlü yönlerinden biri olarak Bologna bilgi sistemine dâhil olunması yönünde farkındalıklarının olması dikkat çekici bir husustur.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin fakülte binasının mimari olarak yeni ve sanat çalışmalarına imkân veren eğitim atölyelerine sahip olmasını fakültenin güçlü yanları arasında zikretmeleri, yüksek din öğretimi kurumlarının kalite ve performans değerlendirilmelerinde bu hususların bir gösterge olarak değerlendirmesi gerektiği yönünde akademik görüşler (Meydan, 2020: 295) açısından oldukça anlamlıdır. Ne var ki bu sanat atölyelerinin, yurt dışından gelen TÖMER öğrencilerinin Türkçe dil eğitimi almaları için kapatılmaları üzerinde durulması gereken bir husustur. Kara'nın (2019: 16) sözlerinden mülhem olarak bir eğitim kurumu, mimari bakımdan sadece dört duvarla çevrili, ruhu olmayan bir mekân olarak algılanmamalıdır.

Sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığı, dersleri yürütecek yeterli sayıda alanının uzmanı olan öğretim elemanının bulunmaması ve fakülte geçmişinin çok fazla olmayışı öğrencileri tarafında KDP İslami İlimler Fakültesinin zayıf yanları olarak zikredilmiştir. Tüm bunların birbirleriyle ilintili sonuçlarının olduğu görülmektedir. Fakülte geçmesinin çok fazla olmaması ve öğrenci kontenjanlarının fazla tutulması tecrübeli akademik kadro sorununu gün yüzüne çıkarmaktadır. Akademik kadro yetersizliği ise sınıfların kalabalık ve derslere alanın uzmanı olmayan kişilerin girmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu olumsuzluk zincirleme olarak eğitim ve öğretimde kaliteyi ve verimi düşürücü pek çok hususun oluşmasına zemin oluşturmaktadır. Öğrenci kontenjanlarının fazla tutulmasıyla niteliğin niceliğe kurban edilmesi ve kaliteden ödün verilmesi kaçınılmaz hale gelmektedir. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısındaki dengesiz artışın sonuçlarından biri, yorucu ve bıktırıcı aşırı ders yükü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ise gerek akademik çalışmalarda gerekse eğitim-öğretim faaliyetlerinde kalitenin düşmesiyle sonuçlanmaktadır.

KDP öğrencilerinin, fakültelerinin zayıf yönleri kapsamında “uzaklık” vurgusu dikkati çekmektedir. Şehre uzaklık, kampüs merkezine uzaklık, bedestene uzaklık, kütüphaneye uzaklık bütün bunlar öğrenciler tarafından, fakülteye ulaşımı, hizmete erişimi ve sosyalleşmeyi kısıtlayıcı unsur olarak telakki edilmektedir. Haddizatında “şehirden ve toplumdaki izole kampüs” anlayışının sorgulandığı günümüzde (Altaş, 2020: 60-61), KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin “uzaklık” temalı fakülteleriyle ilgili bu negatif görüşleri daha da anlam kazanmaktadır. Fakültenin fırsatları kategorisinde sosyal etkinliklerin düzenlemesi teması bağlamında oldukça olumlu görüş ortaya konulmuştur. Ancak sosyal ve kültürel imkânlar bakımından KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin alanyazında yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla (Okumuş, 2007: 84; Taştekin, 2013: 155-156; Turan ve Nazıroğlu, 2015: 472; Uçar, 2017: 123; Kirman ve Demir, 2018: 9-10) paralellik arz ettiği görülmektedir. Bu bakımdan sosyo-kültürel imkânlar ve sosyal etkinlik konusunda genel olarak gerek dini yüksek eğitim kurumlarının gerekse bağlı oldukları üniversitelerin yetersiz oldukları fark edilmektedir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin fakültelerinin zayıf yönleri arasında zikrettiği ve dini yükseköğretim kurumları üzerine yapılan çalışmaların sonuçlarıyla paralellik eden hususlardan bir diğeri eğitim programıyla ilgilidir. Bu konuda dikkati çeken özellikli durumlar ise ders programının yoğun ve ders sayısının fazla olması, ayrıca derslerin uygulamaya dönük işlenmemesidir. Fakültede ders programına bakıldığında her dönem her bir öğrencinin ortalama on iki ya da on üç ders aldığı görülmektedir. Yine uygulamaya dönük derslerin toplam ders sayısındaki oranı ise çok düşüktür. Bir de genel olarak tüm dini yükseköğretim kurumlarındaki akademik kadronun başta yöntem ve materyal kullanımı gibi (Güneş, 2018, 90) pedagojik yetersizlikleri olduğu düşünüldüğünde bu durum, eğitim bakımından üzerinde durulması gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, hocalarının kendileriyle ilgilenmelerine dair görüşlerini fırsatlar teması altında zikretmişlerdir. Alanda yapılan çalışmalara bakıldığında bu konuda KDP İslami İlimler Fakültesinin durumunun oldukça iyi olduğu ifade edilebilir. Diğer dini yükseköğretim fakülteleri üzerine yapılan çalışmalarda (Fersahoğlu, 1997: 113; Koç, 2003: 41-42; Okumuş, 2007: 69-71; Taştekin, 2013: 159; Uçar, 2016; Kaya, 2020: 201-203) , genel olarak öğrencilerin hocalarıyla başta sosyal ilişkiler olmak üzere iletişim sorunu yaşadıkları ve kendilerine rehberlik yapılmadığı yönünde önemli oranda bulguya ulaşılmıştır.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencileri iş imkânlarının geniş olmasını fakültelerinin sunduğu fırsatlar arasında zikretmesine rağmen, aynı zamanda mezun ve öğrenim gören öğrenci fazlalığının iş imkânlarını azaltıcı tehdit unsuru olduğu kanaatindedirler. Alanda yapılan çalışmalarda (Kaya, 2001; Uçar, 2016: 52) dini yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin, genel olarak mezuniyet sonrasında işsiz kalma kaygısı yaşadıkları sunucuna ulaşılmıştır. Diğer fakültelerdeki öğrenciler mezuniyet sonrası işsiz kalma nedenleri üzerinde durmamalarına rağmen, KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin bu durumu, mezun ve mevcut öğrenci sayısının çok fazla olmasına bağlamaları dikkat çekici bir durumdur. Bununla birlikte ilahiyat/İslami İlimler fakültelerinin mezunlarının istihdamının tarihi süreçte inişli çıkışlı bir grafik arz ettiği görülmektedir. Yirmi yıl önce istihdam imkânları çok düşmüş iken, iki binli yılların ortalarında nispeten bu oran artmış ancak, son yıllarda mezun sayısındaki artış istihdam imkânlarını kısıtlar hale getirmiş durumdadır. Öğrenci sayısındaki fazlalık aynı zamanda öğrencilerin gözünde nitelikli öğrenci yetiştirilmesini tehdit eden bir unsur olarak telakki edilmektedir. Öğrenci sayısındaki kontrolsüz artış fiziki imkân ve akademik kadro yetersizliğine sebebiyet verdiği, bunun ise eğitim ve öğretimde kalite sorunu sonucunu doğuracağı açıkça tahmin edilebilecek bir husustur.

3.1. Öneriler

Yüksek din öğretim kurumları ile ilgili yapılan araştırmalarda genel olarak öğretim elemanlarının olumsuz yönleri ilgili öğrenci görüşlerinin ders işleme, yöntem ve materyal kullanımı konusundaki sınırlılıklar, sınıf yönetimi, ölçme-değerlendirme, iletişim ve rehberlik konusundaki eksiklikler gibi daha çok pedagojik formasyonla ilgili konular olduğu görülmektedir. İlahiyat ve İslami ilimler

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

fakültelerinin öğretmen yetiştirme rolü de göz önüne alındığında bu hususun göz ardı edilmemesi gerektiği ortadadır. Söz konusu hususlar, öğretim üyelerine yönelik hizmet içi eğitimlerle aşılabılır.

Öğretim elemanı sayısının azlığı ve öğrenci kontenjanlarının fazla olmasının doğurduğu ders yükü fazlalığı ve bunun neticesinde ortaya çıkan akademik ve idari sorunlar için pek çok çözüm önerisi ortaya konulabilir. Bu konuda çözüm olarak Altaş'ın (2020, 72) öne sürdüğü gibi birbirine yakın şehirlerde bulunan yüksek din öğretimi kurumları arasında öğretim elemanı değişim programı devreye sokulabilir. Yine niteliği artırmak adına akademisyen başına düşen öğrenci sayısı daha önceden belirlenerek, her fakültenin fiziki alt yapısı ve hoca sayısı gibi imkânları bakımından kontenjanlar dâhilinde öğrenci alması sağlanabilir.

KDP İslami İlimler Fakültesi olmak üzere genel olarak dini yükseköğretim kurumlarında sağlıklı ve verimli rehberlikle çözülebilecek sorunların çok da az olmadığı görülmektedir. Bu bakımdan dini yükseköğretim fakültelerinde rehberlik hizmetlerinin verimli yürütülmesi ve zaman zaman öğrencilerle toplantı düzenlenmesi etkili iletişim kanalları oluşturulabilir.

KDP İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri şehri kültürel olarak yetersiz olarak değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin üniversite ve fakülte tercihlerinde şehirlerin niteliğinin de belirleyici olduğu gerçeğinden hareketle şehrin gündemini oluşturan resmi ve sivil kurum ve kuruluşlar tarafından gerekli çalışmalar yapılabilir.

Yüksek din öğretimi öğrencilerinin öğrenim süreci boyunca mezuniyet sonrası iş bulamama kaygısı gibi birçok konuda rehberliğe ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır. Bu bakımdan fakültelerde öğrencilerin sorunlarının çözümüne, ihtiyaçlarını karşılamaya ve kaygılarını gidermeye yardımcı olmak amacıyla manevî danışmanlık ve rehberlik büroları açılabilir. Bu konuda din psikologlarından yararlanılabilir, aynı zamanda bu alan için bir uygulama zemini olabilir.

KAYNAKÇA

- Akyürek, S. (2020). Yüksek din öğretiminde kalite güvence sistemi: akreditasyon (yeterlik tescil) sorunu. Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Öğretimi* içinde (ss. 240-260). İstanbul: DEM Yayınları.
- Altaş, N. (2020). Üniversite sisteminin geleceğindeki tehdit ve imkânlar arasında Türkiye'de dini yükseköğretimin hedefleri üzerinde yeniden düşünmek (piyasalaşan üniversitelerde pısa'laşan fakülteler oluşturmak). Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Öğretimi* içinde (ss. 57-74). İstanbul: DEM Yayınları.
- Arıöz, Ö. ve Yıldırım, K. (2012). Türkiye'de çimento sektöründeki belirsizlikler ve Türk çimento sektörünün swot analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 173-190.
- Aşıkoğlu, N. Y. (2005). İlahiyat fakültelerinin eğitim öğretime katkıları ve kaliteye yolculuk. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-9.
- Ay, M. E. (2005). *Yüksek öğretimde rehberlik ilahiyat fakülteleri üzerine bir araştırma*. Bursa: Düşünce Kitabevi.

- Ay, M. E. (2000). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarından beklentileri. *Gençlik Dönemi ve Eğitimi* içinde (ss. 73-117). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegemakademi.
- Bayrakdar, N. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerine göre derslere yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayan öğretim elemanı davranışları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 3033-3058.
- Creswell, J.W. (2013). *Araştırma deseni: Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (2022). Erişim adresi. <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/uni-veri>.
- Devrim, B. (2006). *Strateji formülasyonu: swot analizi, kurumsal karne, kalite fonksiyon yayılımı, Sun Tzu'nun işletme yönetimi stratejilerinin bütünleştirilmesi üzerine bir çalışma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eken, D. (2016). *Paydaş analizi*. Erişim adresi <https://www.demetekin.com.tr/paydas-analizi/>
- Ekiz, D. (2003). *Eğitim araştırmalarında yöntem ve metotlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojisi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Erpay, İ. ve Sümer, N. (2019). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin tek cinsiyetli eğitim modeline bakışı (Siirt üniversitesi örneği). *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 121-150.
- Fırat, E. (1989). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin problem olarak değerlendirdikleri eğitimleriyle ilgili konular. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6, 17-42.
- Göküş, Ş. (2014). Tevhid-i Tedrisat'tan günümüze Türkiye'de yüksek din eğitiminin kurumsallaşma süreci, *2014 INTE International Conference on New Horizons Education*. June 25-27 2014 Paris, France.
- Günbayı, İ. (2019). Nitel araştırmada veri analizi: tema analizi, betimsel analiz, içerik analizi ve analitik genelleme. Erişim adresi <http://www.nirvanasosyal.com/h-392-nitel-arastirmada-veri-analizi-tema-analizi-betimsel-analiz-icerik-analizi-ve-analitik-genelleme.html>
- Güneş, A. (2018). İlahiyat fakültesi öğretim elemanlarının lisans düzeyindeki derslerde yöntem ve materyal kullanma durumları. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, 29 (1), 71-93.
- Haber Etkinlik Arşivi (2020). Erişim adresi <https://iif.fsm.edu.tr/haber/26-Ilahiyat-ve-Islami-Ilimler-Dekanlar-Toplantisi-Duzenlendi-2020-03-10-10-17-08am>
- Kadioğlu, H. (2021). Evren ve örneklem. Erişim adresi <http://sbf.marmara.edu.tr/dosya/sbf/ders%20notlar%C4%B1/evren%20ve%20%C3%B6rnekleme.pdf>
- Kara, İ. (2009). Türkiye'de ilahiyat fakülteleri dinî kurumlar mı, laik kurumlar mı? *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, (1) , 1-19.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. baskı). Ankara: Nobel Yayın.

Paydaş Olarak Öğrencilerinin Gözünden Kdp İslami İlimler Fakültesi...

- Kaya, M. (2001). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin problemleri (Samsun OMÜ İlahiyat Fakültesi örneği). *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 8, 77-114.
- Kaya, M. (2003). On dokuz mayıs üniversitesi ilahiyat fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14-15, 89-115.
- Kaya, U. (2020). *Öğrenci görüşlerine göre ilahiyat fakülteleri*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Kirman, M. Ali – Demir, Rıdvan (2018). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin beklenti ve sorunları: Hatay Mustafa Kemal üniversitesi örneği. *Antakya/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Koç, A. (2003). İlahiyat fakültesi (ilâhiyat lisans programı) öğrencilerinin sorunları ve beklentileri. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(2), 25-64.
- Korkmaz, M. (2010). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin fakülteyi tercih nedenleri: erciyes üniversitesi ilahiyat fakültesi örneği. *Bilimname*, 18(1), 157-204.
- Korkmaz, M. (2020). Yüksek din öğretiminde nicelikten niteliğe geçiş sürecinde ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yeterliklerini belirlemenin önemi (yaygın din eğitimi alanı). Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Öğretimi* içinde (ss. 297-317). İstanbul: DEM Yayınları.
- Köylü, M. (2020). Türkiye’de yüksek din eğitimi: nitelik ve nicelik sorunu. Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Öğretimi* içinde (ss. 75-95). İstanbul: DEM Yayınları.
- KPSS: Kamu Personel Seçme Sınavı (2021). Erişim adresi https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/KPSS/kpss_2021_sayisal_bilgiler_16092021.pdf
- Meydan, H. (2020). İlahiyat fakültelerinde kalite güvence sisteminin imkânı üzerine bir değerlendirme. Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Öğretimi* içinde (ss. 271-297). İstanbul: DEM Yayınları.
- Okumuş, E. (2007). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin problemleri –Dicle Üniversitesi örneği–. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(13), 59-94.
- Onay, A. (2020). Yüksek din öğretiminde nitelik veya amaç sorunu. Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Öğretimi* içinde (ss. 95-103). İstanbul: DEM Yayınları.
- Özan, M. B. , Polat, H. , Gündüzalp, S. ve Yaraş, Z. (2015). Eğitim kurumlarında swot analizi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2 (1) , 1-28.
- Özdemir, Ş. (2003). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin eğitim-öğretim beklentileri (Darende ilahiyat fakültesi örneği). *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 15, 85-106.
- Özdemir, S. (2019). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin ilahiyat programı ile ilgili görüşleri: SDÜ ilahiyat örneği. *Dergi Abant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi)*, 7(13), 1-33.
- Sarıkaya, M. (2011). *Paydaş yaklaşımı bağlamında işletme-paydaş etkileşimi ve stratejik paydaş analizi*. Ankara: Ankara Sanayi Odası Yayın Organı.

- Taştekin, O. (2013). Yeni kurulan ilahiyat fakültelerinin öğrenme ortamına yönelik öğrenci algıları -Şırnak, Erzincan ve Iğdır örneği-. *Usûl*, 19 (1), 139 - 184.
- Tosun, C. (2020). Bologna süreci ve gelenek çerçevesinde Türkiye’de yüksek din eğitimi. Z. Ş. Altın (Edit.), *Yüksek Din Eğitimi* içinde (ss. 261-271). İstanbul: DEM Yayınları.
- Turan, İ. ve Nazıroğlu, B. (2015). İlahiyat fakültesine yeni gelen öğrencilerin sorun ve beklentileri: OMÜ ilahiyat fakültesi örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(35), 466- 478.
- Uçar, R. (2016). *İnönü üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencileri üzerine bir araştırma*. Malatya: İnönü Üniversitesi Matbaası.
- Uçar, R. (2017). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin profili, akademik eğilimleri ve aldıkları eğitime ilişkin memnuniyet algıları (İnönü üniversitesi örneği). *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 105-178.
- Usta, M. (2001). *Türkiye’de yüksek din eğitiminin kurumlaşma ve ekolleşme sorunları*. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Uygun, M. (2018). *Türkiye’de sağlık turizmi alanında paydaş analizi: Ankara’da sosyal ağ analizi yaklaşımı uygulaması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yüksek Öğretim Bilgi Yönetimi Sistemi (YBYS) (2021). Erişim adresi https://istatistik.yok.gov.tr/file:///C:/Users/Hp8560/Downloads/2021_T17.pdf
- Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi (YBYS) (2021). *2020-2021 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. Erişim adresi <https://istatistik.yok.gov.tr/file:///C:/Users/Hp8>